

Het slagwerk bestaat uit:

- een wals met walsrad waarop pennen voor heffing van de hamer;
- een stuftred;
- een windvleugel;
- een sluitrad met binnenvetanding;
- een uitlichter;
- een invalslichter.

Een overbrengingsmechanisme naar één wijzer bestaat uit enkele rondsels en assen. Het frame, de stijlen en de raderen zijn geheel uit smeedijzer, maar is roestig. Alle verbindingen in het uurwerk zijn gespiet met uitzondering van de brug van de ankeras. De verbinding naar de wijzer is primitief en er ontbreken enkele rondsels. Het is een ééndaags uurwerk dat iedere dag met de hand moet worden opgewonden.

Wij beschikken over informatie, dat de Stichting Proefboerderij bereid is om dit uurwerk te laten restaureren en te laten voorzien van een elektrische opwinding. De Vrienden van Wijnandsrade zouden dit ten zeerste toejuichen. Vooral omdat hierdoor het oudste klokje van Wijnandsrade weer zijn geluid over het dorp en de akkers kan laten horen, zoals eertijds ongetwijfeld het geval is geweest toen, evenals thans na de restauratie van de kasteelhoeve, het koepeltje boven de ingangspoort open was.

J. Jetten/ 25.11.83

Pastoor Coenen deken van Valkenburg

Van 23 juni 1685 tot 26 oktober 1725 was Wolfgangus Wilhelmus Coenen pastoor van Wijnandsrade. Hij is echter ook van 1712 tot 1724 deken van Valkenburg geweest, hoewel zijn benoeming hevige protesten ontlokte aan de toenmalige bisschop van Roermond. De kwestie is onlangs uitvoerig behandeld in het weekblad "De Orchidee" en wij vonden ze interessant genoeg om dit hieronder weer te geven.

Van circa 750 tot 1559 behoorden de parochies tot het landdekenaat Susteren. Dit dekenaat werd in tweeën gesplitst toen in 1559 het bisdom Roermond werd opgericht. De grenzen van het nieuwe bisdom liepen zeer vreemd. Zo kon de bisschop van Roermond zijn diocesaan niet bezoeken zonder over het gebied van de bisschop van Luik te komen. Amstenrade, Bingelrade, Nuth, Oirsbeek, Schinnen, Wijnandsrade en Schimmert behoorden nu tot het dekenaat Valkenburg. Sinds 1661 bestond het dekenaat Valkenburg uit twee delen: één deel ressorteerde onder de republiek der Zeven Provinciën het ander behoorde tot Spanje, later Oostenrijk.

Tot Holland behoorden o.a. Schimmert, Beek, Meerssen en Valkenburg. Onder Spaans toezicht stonden Amstenrade, Bingelrade, Ja-beek, Merkelbeek, Nuth, Oirsbeek, Schinnen, Spaubeek en Wijnandsrade.

Het was al eeuwen gebruikelijk dat de deken werd gekozen door de pastoors. Hij was immers niet de vertegenwoordiger van de bisschop, maar de „vertrouwensman" van de pastoors. Bij benoeming bleef hij als pastoor werkzaam in zijn parochie. Van 1632 tot 1638 was deken Herman van Wijje, pastoor van Nuth. In 1638 werd Steven Canisius tot deken gekozen (Huntjens). Hij was afkomstig uit Nuth en was pastoor te Schinnen.

Steven Canisius overleed te Schinnen, 16 februari 1657. Jacobus Pesch, pastoor te Nuth, werd de 6 december 1673 op 73-jarige leeftijd gekozen tot deken. In de ouderdom van 86 jaar stierf hij in februari 1686.

Toen 8 oktober 1711 Johannes Haesen, deken en pastoor te Klimmen stierf, benoemde de bisschop van Roermond, mgr. Angelus d'On-gies, de pastoor van Nuth, God-fried van den Leijen, tot deken. Hij gaf de pastoors geen gelegenheid een nieuwe deken te kiezen. De bisschop beriep zich erop dat toen het bisdom Roermond werd opgericht, dit privilege was verval-len. Verbolgen over dit feit kwamen de pastoors in Schinnen bijeen. Zij wilden een eigen deken kiezen, waartegen Van den Leijen zich hevig verzette en met disciplinaire maatregelen dreigde. De pastoors zagen van een verkiezing af en beperkten zich tot een protest.

De elfde januari 1712 vergaderden de pastoors opnieuw en kozen hun deken: pastoor Willem Coenen van Wijnandsrade. Nu waren er nota bene twee dekens. Van het bisdom ontvingen de pastoors een brief, waaruit bleek dat een minnelijke schikking niet mogelijk was. De geestelijken belegden andermaal een vergadering, op 16 februari 1712, in de kerk van Schinnen. In het land van Valkenburg waren toentertijd dertig pastoors werkzaam. De plaatsen Klimmen en Valkenburg waren vacant. De pastoor van Nuth, de door de bisschop benoemde deken en deze van Hulsberg verschenen niet op de bijeenkomst.

Enkele oudere en zieke pastoors dienden hun standpunt schriftelijk in. Men protesteerde tegen de benoeming van de pastoor te Nuth tot deken. Alardus van Cousveld, pastoor te Brunssum, en Hilger Fabritius, pastoor van Amstenrade, kregen van de vergadering de volmacht om te kunnen optreden.

Van hun benoeming tot deken - Willem Coenen - werd een notariële akte opgemaakt en naar de bisschop verzonden.

De bisschop reageerde door de protesterende pastoors te bevelen een gesprek met hem bij te wonen op woensdag na Pasen, 30 maart, op de pastorie in Nuth.

De geestelijken deden mede dat dit, gezien de paastijd, niet mogelijk was.

De bisschop kwam enkele dagen later naar het Zuiden en logeerde 29 maart te Raath bij drossaard Duijkers. De volgende dag verscheen hij op de pastorie van Nuth. De gevolmachtigden van de pastoors: Van Cousveld en Fabritius, lieten door een notaris een protest opstellen. Als reactie hierop suspenderde de bisschop vier pastoors: Van Cousveld, Fabritius en Coenen, Wijnandsrade, en Dieteren van Schinnen. Suspensie is een kerkelijke straf, waardoor aan de priester alle kerkelijke bedieningen worden verboden. De vier parochieherders gingen in hoger beroep. Eerst bij het hof van Limburg, later bij het souvereine hof van Brabant te Brussel.

Hoe lang de suspensie geduurd heeft is niet bekend; de benoemingskwestie werd niet opgelost. Twaalf jaar later, 1 februari 1724, werden zgn. scheidsrechters benoemd, die een einde maakten aan het geschil. Er werd overeengekomen dat de pastoors, in vergadering bijeen, drie kandidaten zouden kiezen, waaruit de bisschop één tot deken zou benoemen. Deze overeenkomst werd op 25 februari 1724 door de pastoors ondertekend.